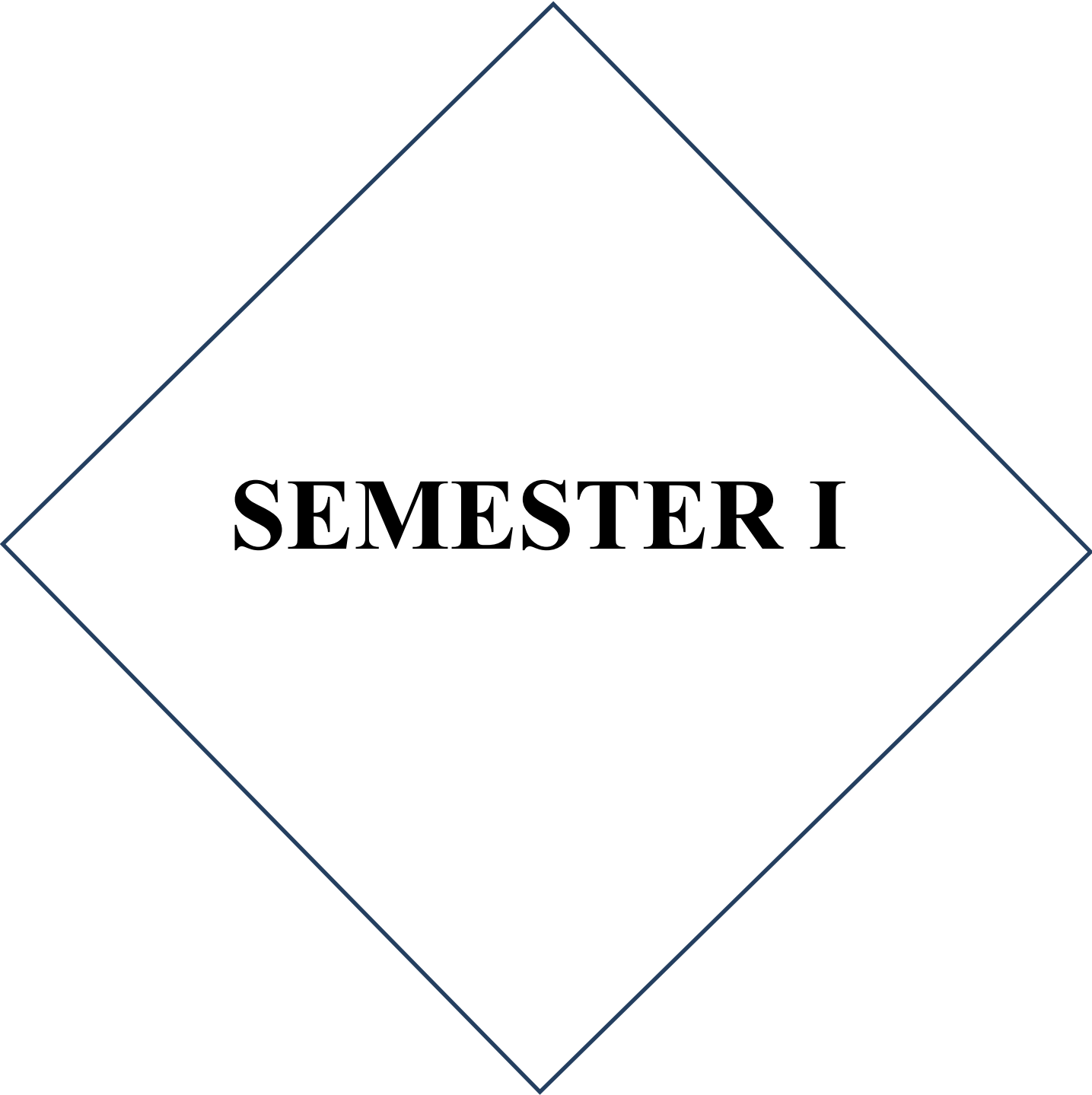


School of Punjabi Studies
PANJAB UNIVERSITY,
CHANDIGARH



Scheme of Examination & Syllabus
For
Punjabi(Compulsory)
For
B.COM/ B.COM (Hons.)/ B.COM (Hons. with
Research)
(Semester I to II)
In Accordance to NEP – 2020

Semester	Course Code	Nomenclature of the Paper	Credits	Level
I	B.COM-PUN (COMPL-01)- 101	ਪੰਜਾਬੀ ਨਾਟਕ ਅਤੇ ਵਿਹਾਰਕ ਪੰਜਾਬੀ Punjabi Natak Ate Viharak Punjabi	2	100
II	B.COM-PUN (COMPL-02)- 201	ਪੰਜਾਬੀ ਸਭਿਆਚਾਰ ਅਤੇ ਵਿਹਾਰਕ ਪੰਜਾਬੀ Punjabi Sabhyachar Ate Viharak Punjabi	2	100



SEMESTER I

Semester I
ਬੀ.ਕਾਮ/ ਬੀ.ਕਾਮ (ਆਨਰਜ਼)/ ਬੀ.ਕਾਮ (ਆਨਰਜ਼ ਵਿਦ ਰਿਸਰਚ)
B.COM/ B.COM (Honours)/ B.COM (Honours with Research)
ਪੰਜਾਬੀਲਾਜ਼ਮੀ

Compulsory Punjabi
ਪੰਜਾਬੀ ਨਾਟਕਅਤੇ ਵਿਹਾਰਕ ਪੰਜਾਬੀ
Punjabi Natak Ate Viharak Punjabi
B.COM-PUN (COMPL-01)-101

Semester-I

ਕ੍ਰੈਡਿਟ-2

ਨਿਰਧਾਰਤਸਮਾਂ: 60ਘੰਟੇ

Credit Distribution, Eligibility and Pre-Requisites of the Course

Course title &Code	Credits	CreditdistributionoftheCourse			Eligibility criteria	Pre-requisiteofthe course (if any)
		Lecture	Tutorial	Practical/ Practice		
Punjabi Natak Ate Viharak Punjabi B.COM-PUN (COMPL-01)-101	2	3	1	0	Class 10 & 12th pass in any stream	Studied Punjabi up to 10th Standard or working knowledge of Punjabi Language

Credits: 2

L/T/P=3/1/0

Learning objective

- ਇਸਕੋਰਸਰਾਹੀਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂਅੰਦਰ ਪੰਜਾਬੀਨਾਟਕਦੇਵਿਸ਼ੇਸ਼ਾਰੇਗਿਆਨਪੈਦਾਹੋਵੇਗਾ।
- ਇਸਕੋਰਸਰਾਹੀਵਿਦਿਆਰਥੀਪੰਜਾਬੀਨਾਟਕਵਿਸ਼ੇਸ਼ਦੀਸਮਝਪੈਦਾਕਰਸਕਣਗੇ।
- ਇਸਕੋਰਸਰਾਹੀਪੰਜਾਬੀਨਾਟਕਦੇਵਿਭਿੰਨਸੰਦਰਭਾਂਅਤੇਵਿਹਾਰਕਪੰਜਾਬੀਸੰਬੰਧੀਜਾਣਕਾਰੀਹਾਸਿਲਕਰਨਗੇ।
- ਇਸਕੋਰਸਦਾਉਦੇਸ਼ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂਅੰਦਰਪੰਜਾਬੀਨਾਟਕਦੇਵਿਭਿੰਨਪੱਖਾਂਬਾਰੇਗਿਆਨਪੈਦਾਕਰਨਾਹੈ।

Learning outcomes

- ਇਸਕੋਰਸਰਾਹੀਵਿਦਿਆਰਥੀਪੰਜਾਬੀਨਾਟਕਸੰਬੰਧੀਸਮਝਪੈਦਾਕਰਨਦੇਸਮਰੱਥਹੋਜਾਣਗੇ।
- ਇਸਅਧਿਐਨਰਾਹੀਪੰਜਾਬੀਵਿਆਕਰਣਦੀਵਰਤੋਂਸੰਬੰਧੀਜਾਣਕਾਰੀਹਾਸਿਲਹੋਵੇਗੀ।
- ਇਸਅਧਿਐਨ ਰਾਹੀਂਵਿਹਾਰਕਪੰਜਾਬੀਸੰਬੰਧੀਚਰਚਾਕਰਦੇਹੋਏਵਿਦਿਆਰਥੀਪੰਜਾਬੀਵਿਆਕਰਣਦੀਆਂਬਾਰੀਕੀਆਂ ਨੂੰਸਮਝਣਦੇਸਮਰੱਥਹੋਣਗੇ।
- ਇਸਪਰਚੇਦੇਅਧਿਐਨਰਾਹੀਂਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂਵਿੱਚਅਨੁਵਾਦਦੀਸਮੱਸਿਆਨੂੰਹੱਲਕਰਨਦੀਸੂਝਪੈਦਾਹੋਵੇਗੀ।

ਬੀ.ਕਾਮ/ ਬੀ.ਕਾਮ (ਆਨਰਜ਼)/ ਬੀ.ਕਾਮ (ਆਨਰਜ਼ ਵਿਦ ਰਿਸਰਚ)
B.COM/ B.COM (Honours)/ B.COM (Honours with Research)
ਪੰਜਾਬੀਲਾਜ਼ਮੀ

Compulsory Punjabi
ਪੰਜਾਬੀ ਨਾਟਕ ਅਤੇ ਵਿਹਾਰਕ ਪੰਜਾਬੀ
Punjabi Natak Ate Viharak Punjabi
B.COM-PUN (COMPL-01)-101

Semester-I

ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੋਰਸ ਸਮਾਂ: 60 ਘੰਟੇ

L-100

ਕ੍ਰੈਡਿਟ-2

ਕੁੱਲ ਅੰਕ :50

ਲਿਖਤੀ ਅੰਕ: 45

ਇੰਟਰਨਲ ਅਸੈਸਮੈਂਟ :05

ਯੂਨਿਟ ਪਹਿਲਾ : ਡਾਕਟਰ ਸਾਹਿਬ ਸਿੰਘ, ਪਰਿੰਦੇ ਜਾਣਹੁਣ ਕਿੱਥੇ, ਚੇਤਨਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਨ ਲੁਧਿਆਣਾ 2020

40 ਘੰਟੇ

- (ੳ) ਨਾਟਕ ਦਾ ਵਿਸ਼ਾਵਸਤੂ ਅਤੇ ਸਾਰ
- (ਅ) ਨਾਟਕ ਦਾ ਕਲਾਪੱਖ ਅਤੇ ਪਾਤਰ ਚਿਤਰਣ
- (ੲ) ਪ੍ਰਸੰਗ ਦੱਸ ਕੇ ਵਿਆਖਿਆ

ਯੂਨਿਟ ਦੂਜਾ : ਵਿਹਾਰਕ ਪੰਜਾਬੀ

20 ਘੰਟੇ

- (ੳ) ਤਕਨੀਕੀ ਸ਼ਬਦਾਵਲੀ ਨਿਰਧਾਰਿਤ 50 ਸ਼ਬਦ
- (ਅ) ਮੁਹਾਵਰੇ
- (ੲ) ਇਸਤਿਹਾਰ: ਵਪਾਰਕ ਤੇ ਕਾਰੋਬਾਰ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ
- (ਸ) ਅਨੁਵਾਦ (ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਤੋਂ ਪੰਜਾਬੀ)

ਨੋਟ: ਲਾਜ਼ਮੀ ਪੰਜਾਬੀ ਵਿਸ਼ੇ ਦੇ ਕ੍ਰੈਡਿਟ 2 ਹੋਣਗੇ ਅਤੇ ਪੇਪਰ 50 ਅੰਕਾਂ ਦਾ ਹੋਵੇਗਾ।

ਲਾਜ਼ਮੀ ਪੰਜਾਬੀ ਦਾ ਸਮਾਂ 4 ਘੰਟੇ ਹਫ਼ਤਾ ਹੋਵੇਗਾ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਹਫ਼ਤੇ ਦੇ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ ਛੇ ਪੀਰੀਅਡ (40 ਮਿੰਟ ਪ੍ਰਤੀ ਪੀਰੀਅਡ) ਹੋਣਗੇ

ਨਿਰਧਾਰਤ ਪੁਸਤਕਾਂ

1. ਡਾ. ਸਾਹਿਬ ਸਿੰਘ, ਪਰਿੰਦੇ ਜਾਣਹੁਣ ਕਿੱਥੇ, ਚੇਤਨਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਨ ਲੁਧਿਆਣਾ, 2020
2. ਮਨਜੀਤ ਪਾਲ ਕੌਰ, ਪੰਜਾਬੀ ਨਾਟਕ ਤੇ ਰੰਗਮੰਚ ਵਿਕਾਸ ਦੀ ਆਸਮੱਸਿਆਵਾਂ, ਗੁਰੂਨਾਨਕ ਦੇਵ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ, 1991
3. ਡਾ. ਗੁਰਦਿਆਲ ਸਿੰਘ ਫੁੱਲ, ਪੰਜਾਬੀ ਨਾਟਕ: ਸਰੂਪ ਸਿਧਾਂਤ ਤੇ ਵਿਕਾਸ, ਪਬਲੀਕੇਸ਼ਨ ਬਿਊਰੋ, ਪੰਜਾਬੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਪਟਿਆਲਾ।
4. ਡਾ. ਕਮਲੇਸ਼ ਉੱਪਲ, ਪੰਜਾਬੀ ਨਾਟਕ ਤੇ ਰੰਗਮੰਚ, ਪਬਲੀਕੇਸ਼ਨ ਬਿਊਰੋ, ਪੰਜਾਬੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ, ਪਟਿਆਲਾ 2004
5. ਡਾ. ਕੁਲਦੀਪ ਸਿੰਘ ਧੀਰ, ਨਾਟਕ, ਸਟੇਜ ਤੇ ਦਰਸ਼ਕ, ਪਬਲੀਕੇਸ਼ਨ ਬਿਊਰੋ, ਪੰਜਾਬੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ, ਪਟਿਆਲਾ।
6. ਡਾ. ਸੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਸੇਠੀ, ਸਿਰਜਨਾਤਮਕ ਨਾਟਕ ਨਿਰਦੇਸ਼ਨ, ਪਬਲੀਕੇਸ਼ਨ ਬਿਊਰੋ, ਪੰਜਾਬੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਪਟਿਆਲਾ, 1985
7. ਡਾ. ਸਤਨਾਮ ਸਿੰਘ ਸੰਧੂ, ਸਾਹਿਤ ਦੀ ਹੋਂਦ ਵਿਧੀ, ਹੈਰੀਟੇਜ ਪਬਲੀਕੇਸ਼ਨ, ਪਟਿਆਲਾ 1974
8. ਡਾ. ਕਿਰਪਾਲ ਕਜ਼ਾਕ (ਸੰਪਾਦਕ) ਬਲਜੀਤ ਕੋਰਜੀਤੀ, ਰੰਗਮੰਚ ਚਿੰਤਨ, ਗ੍ਰੇਸੀਅਸ ਬੁਕਸ ਪਟਿਆਲਾ, 2013

9. ਹਰਕੀਰਤਸਿੰਘ, ਭਾਸ਼ਾਤਭਾਸ਼ਾਵਿਗਿਆਨ, ਬਾਹਰੀਪਬਲੀਕੇਸ਼ਨ, ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ 1974
10. ਸ. ਸ. ਖਹਿਰਾ, ਪੰਜਾਬੀਭਾਸ਼ਾ : ਵਿਆਕਰਣਅਤੇਬਣਤਰ, ਪੰਜਾਬੀਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ, ਪਟਿਆਲਾ
11. ਜੋਗਿੰਦਰਸਿੰਘਪੁਆਰਾਅਤੇਹੋਰ, 'ਪੰਜਾਬੀਭਾਸ਼ਾਦਾਵਿਆਕਰਨ', ਪੰਜਾਬੀਭਾਸ਼ਾਅਕਾਦਮੀ, ਜਲੰਧਰ

ਪੇਪਰਸੈਟਰ/ ਅਧਿਆਪਕਲਈਹਦਾਇਤਾਂਅਤੇਪ੍ਰਸ਼ਨਪੱਤਰਦੀਰੂਪਰੇਖਾ

1. ਪ੍ਰਸ਼ਨਪੱਤਰਦੇਕੁਲ 50 ਅੰਕਹਨਜੇਕਿ ਦੇਕ੍ਰੈਡਿਟਦੇਬਰਾਬਰਹੈਅਤੇਕੋਰਸਦਾਨਿਰਧਾਰਿਤਸਮਾਂ 60 ਘੰਟੇਹੋਵੇਗਾ।
2. ਲਿਖਤੀਪ੍ਰਸ਼ਨਪੱਤਰ 45 ਅੰਕਾਂਦਾਹੋਵੇਗਾ।
3. ਇੰਟਰਨਲਅਸੈਸਮੈਂਟਦੇ 5 ਅੰਕਹੋਣਗੇ।
4. ਪੇਪਰਦਾਸਮਾਂ 3 ਘੰਟਾਹੋਵੇਗਾ।

ਯੂਨਿਟਅਤੇਅੰਕਾਂਦੀਵੰਡ

ਯੂਨਿਟਪਹਿਲਾ ਦੇਤਿੰਨਭਾਗਹੋਣਗੇਅਤੇਅੰਕ 25ਹੋਣਗੇ।

- (ੳ) ਇਸਭਾਗਵਿੱਚੋਂਨਾਟਕਦੇਵਿਸ਼ੇਅਤੇਸਾਰਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਦੋ ਪ੍ਰਸ਼ਨਪੁੱਛੇ ਜਾਣਗੇ। ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਲਈ ਇਹਨਾਂ ਵਿੱਚੋਂਇੱਕਪ੍ਰਸ਼ਨਹੱਲਕਰਨਾਜ਼ਰੂਰੀਹੋਵੇਗਾ। ਇਸਪ੍ਰਸ਼ਨਦੇ10ਅੰਕਹੋਣਗੇ।
- (ਅ) ਇਸਭਾਗਵਿੱਚਨਾਟਕਦੇਕਲਾਤਮਕਪੱਖਅਤੇਪਾਤਰਚਿਤਰਨਨਾਲਸੰਬੰਧਿਤਦੋ ਪ੍ਰਸ਼ਨਪੁੱਛੇ ਜਾਣਗੇ। ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਲਈ ਇਹਨਾਂ ਵਿੱਚੋਂਇੱਕਪ੍ਰਸ਼ਨਹੱਲਕਰਨਾਜ਼ਰੂਰੀਹੋਵੇਗਾ। ਇਸਪ੍ਰਸ਼ਨਦੇ10ਅੰਕਹੋਣਗੇ।
- (ੲ) ਇਸਭਾਗਵਿੱਚਨਾਟਕਵਿੱਚੋਂਕੋਈਦੇਵਾਰਤਾਲਾਪਾਂਦੀਚੋਣਕੀਤੀਜਾਵੇਗੀਅਤੇਵਿਦਿਆਰਥੀ ਨੂੰਕਿਸੇਇੱਕਦੀਪ੍ਰਸੰਗਸਹਿਤਵਿਆਖਿਆਕਰਨੀਹੋਵੇਗੀ। ਇਹ5ਅੰਕਾਂਦਾਹੋਵੇਗਾ।

ਯੂਨਿਟਦੋਦੇਪੰਜਭਾਗਹੋਣਗੇਅਤੇਅੰਕ 20ਹੋਣਗੇ

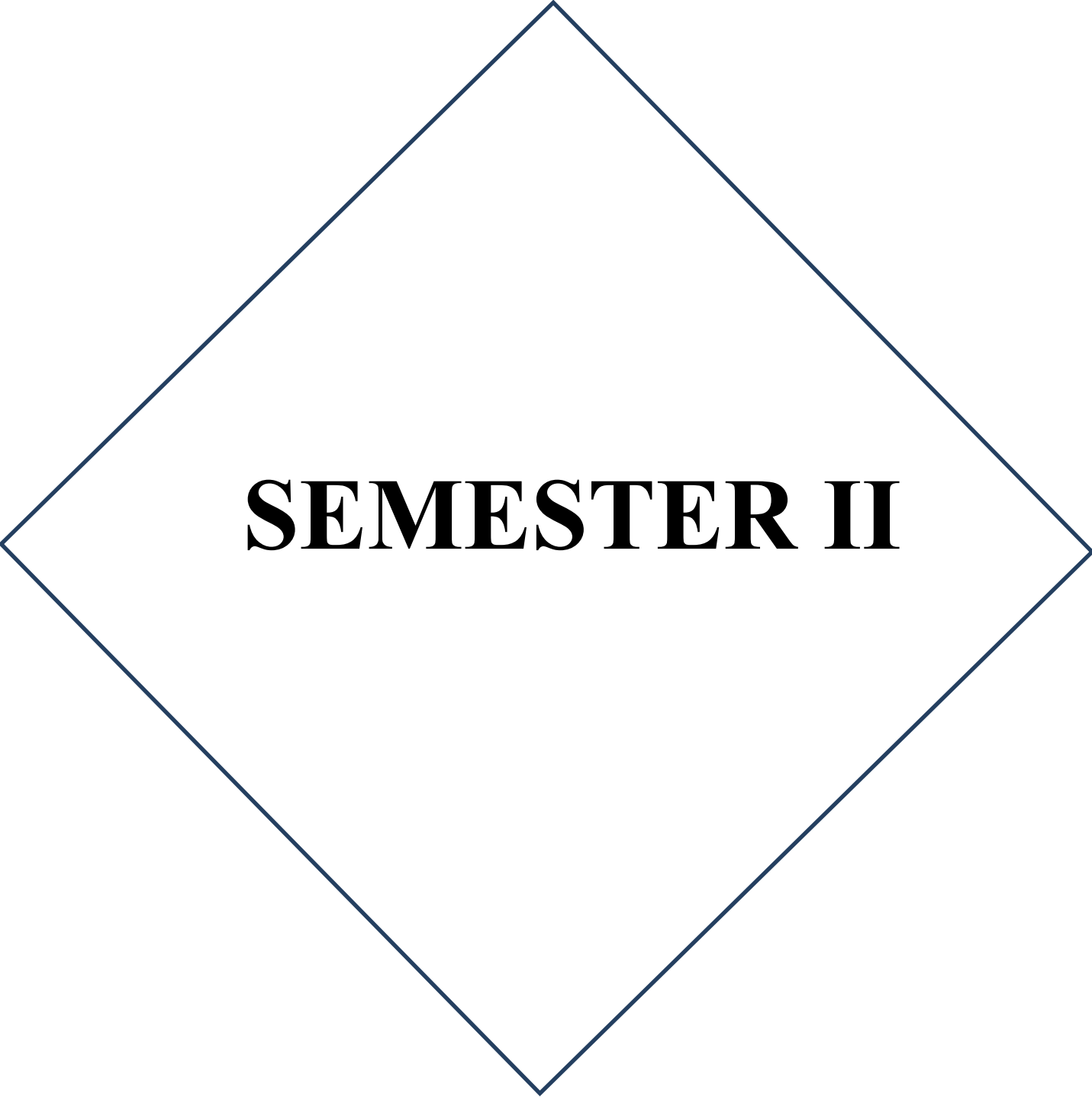
- (ੳ) ਨਿਰਧਾਰਤਤਕਨੀਕੀਸ਼ਬਦਾਵਲੀਵਿੱਚੋਂਸੱਤਸ਼ਬਦਾਂਵਿੱਚੋਂਪੰਜਸ਼ਬਦਾਂ ਦੇ ਪੰਜਾਬੀ ਅਰਥਕਰਨੇਹੋਣਗੇ। ਇਸਦੇਪੰਜਅੰਕਹੋਣਗੇ। (5X1=5)
- (ਅ) ਸੱਤ ਮੁਹਾਵਰੇ ਪੁੱਛੇ ਜਾਣਗੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਨੇ ਇਹਨਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਸੇ ਪੰਜ ਦੀ ਅਰਥ ਦੱਸ ਕੇ ਵਾਕਾਂ ਵਿਚ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨੀ ਹੈ। ਇਸਦੇਪੰਜਅੰਕਹੋਣਗੇ। (5X1=5)
- (ੲ) ਵਪਾਰਕਤੇਕਾਰੋਬਾਰਨਾਲਸੰਬੰਧਿਤਦੋਵਿੱਚੋਂਇੱਕਇਸਤਿਹਾਰਕਰਨਾਹੋਵੇਗਾ। ਇਸਦੇਪੰਜਅੰਕਹੋਣਗੇ।
- (ਸ) ਇੱਕ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀਪੈਰੇ ਦਾਪੰਜਾਬੀਵਿੱਚਅਨੁਵਾਦਕਰਨਾਹੋਵੇਗਾ। ਇਸਦੇਪੰਜਅੰਕਹੋਣਗੇ।

ਮੁਢਲੀਪੰਜਾਬੀ (ਭਾਗਪਹਿਲਾ) ਲਈਪਰਿਭਾਸ਼ਕਸ਼ਬਦਾਵਲੀ

1.	Abatement	ਕਟੌਤੀ, ਘਟ
2.	Abstract	ਸੂਖਮ, ਅਮੂਰਤ
3.	Acceptance	ਸਵੀਕ੍ਰਿਤੀ
4.	Accommodation	ਨਿਰਬਾਹ
5.	Accountant	ਲੇਖਾਕਾਰ
6.	Accumulated earnings	ਸੰਚਿਤ ਕਮਾਈ
7.	Adaptation	ਅਨੁਕੂਲਣ

8.	Residual	ਰਹਿੰਦ-ਯਤਨ, ਅਵਸੇਸ਼
9.	Psycho-analysis	ਮਨੋਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ
10.	Administrative expenses	ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨੀ ਖਰਚ
11.	Affidavit	ਹਲਫ਼ੀਆ ਬਿਆਨ
12.	Ambiguous	ਅਸਪਸ਼ਟ
13.	Chronological	ਕਾਲ-ਕ੍ਰਮਿਕ
14.	Analytical	ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣਾਤਮਕ
15.	Apparatus	ਉਪਕਰਣ, ਯੰਤਰ
16.	Province	ਪ੍ਰਦੇਸ਼, ਪ੍ਰਾਂਤ
17.	Autonomous	ਸਵਾਧੀਨ
18.	Traditional	ਪਰੰਪਰਾਗਤ, ਰੂੜੀਗਤ
19.	Black marketing	ਚੋਰ-ਬਾਜ਼ਾਰੀ
20.	Body of doctrine	ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਦਾ ਸੰਗ੍ਰਹ
21.	Boom	ਤੇਜ਼ੀ, ਗਰਮ ਬਾਜ਼ਾਰੀ
22.	Compensation	ਮੁਆਵਜ਼ਾ, ਹਾਨਪੂਰਤੀ
23.	Decentralization	ਵਿਕੇਂਦ੍ਰੀਕਰਨ
24.	Devaluation	ਅਵਮੁੱਲਣ
25.	Taxation	ਕਰ ਲਾਉਣਾ
26.	Dispute	ਝਗੜਾ, ਵਿਗ੍ਰਹ
27.	Distortion	ਵਿਰੂਪਣ
28.	Economy	ਅਰਥਵਿਵਸਥਾ, ਸੰਜਮ, ਆਰਥਿਕਤਾ, ਅਰਥ-ਪ੍ਰਣਾਲੀ
29.	Emigration	ਪਰਵਾਸ
30.	Employer	ਮਾਲਿਕ, ਨਿਯੋਜਕ, ਵਿਵਸਾਈ, ਰੁਜ਼ਗਾਰ-ਪ੍ਰਦਾਤਾ
31.	Entrepreneur	ਉੱਦਮੀ, ਪ੍ਰਾਕ੍ਰਮੀ
32.	Withdrawal	ਵਾਪਸ ਲੈਣਾ
33.	Habitat	ਵਾਸ
34.	Inefficient	ਅਕੁਸ਼ਲ
35.	Integrated	ਏਕੀਕ੍ਰਿਤ
36.	Intervention	ਦਖਲ-ਅੰਦਾਜ਼ੀ
37.	Investment	ਨਿਵੇਸ਼, ਵਿਨਿਯੋਗ
38.	Kinship	ਭਾਈਚਾਰਾ
39.	Maintenance	ਸੰਭਾਲ, ਭਰਣ
40.	Manipulation	ਜੋੜ-ਤੇੜ
41.	Manure	ਖਾਦ, ਰੂੜੀ
42.	Paradox	ਵਿਰੋਧਾਭਾਸ
43.	Accountability	ਜ਼ਿੰਮੇਦਾਰੀ, ਜੁਆਬਦੇਹੀ
44.	Professional	ਵਿਵਸਾਇਕ

45.	Provident fund	ਪ੍ਰਾਵੀਡੈਂਟ ਫੰਡ, ਭਵਿੱਖ-ਨਿਧੀ
46.	Qualitative	ਗੁਣਾਤਮਕ
47.	Rearrangement	ਪੁਨਰ ਵਿਵਸਥਾ
48.	Redistribution	ਪੁਨਰਵੰਡ/ਵਿਭਾਜਨ
49.	Regulation	ਵਿਨਿਯਮਨ
50.	Remuneration	ਮਿਹਨਤਾਨਾ, ਸੇਵਾਫਲ



SEMESTER II

Semester-II
ਬੀ.ਕਾਮ/ ਬੀ.ਕਾਮ (ਆਨਰਜ਼)/ ਬੀ.ਕਾਮ (ਆਨਰਜ਼ ਵਿਦ ਰਿਸਰਚ)
B.COM/ B.COM (Honours)/ B.COM (Honours with Research)
ਪੰਜਾਬੀਲਾਜ਼ਮੀ

Compulsory Punjabi
ਪੰਜਾਬੀ ਸਭਿਆਚਾਰ ਅਤੇ ਵਿਹਾਰਕ ਪੰਜਾਬੀ
Punjabi Sabhyachar Ate Viharak Punjabi
B.COM-PUN (COMPL-02)-201

Semester-II

ਕ੍ਰੈਡਿਟ-2

ਨਿਰਧਾਰਤਸਮਾਂ: 60ਘੰਟੇ

Credit Distribution, Eligibility and Pre-Requisites of the Course

Course title &Code	Credits	CreditdistributionoftheCourse			Eligibility criteria	Pre-requisiteofthe course (if any)
		Lecture	Tutorial	Practical/ Practice		
Punjabi Sabhyachar Ate Viharak Punjabi B.COM-PUN (COMPL-02)-201	2	3	1	0		

Credits: 2

L/T/P=3/1/0

Learning objective

- ਇਸਕੋਰਸਰਾਹੀਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂਨੂੰਪੰਜਾਬੀਸਭਿਆਚਾਰਬਾਰੇਗਿਆਨਪੈਦਾਹੋਵੇਗਾ।
- ਇਸਕੋਰਸਰਾਹੀਵਿਦਿਆਰਥੀਪੰਜਾਬੀਸਭਿਆਚਾਰਵਿਸ਼ੇਦੀਸਮਝਪੈਦਾਕਰਸਕਣਗੇ।
- ਇਸਕੋਰਸਰਾਹੀਪੰਜਾਬੀਸਭਿਆਚਾਰਦੇਵਿਭਿੰਨਸੰਦਰਭਾਂਅਤੇਵਿਹਾਰਕਪੰਜਾਬੀਸਬੰਧੀਜਾਣਕਾਰੀਹਾਸਿਲਕਰਨਗੇ।
- ਇਸਕੋਰਸਦਾਉਦੇਸ਼ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂਅੰਦਰਪੰਜਾਬੀਸਭਿਆਚਾਰਦੇਵਿਭਿੰਨਪੱਖਾਂਬਾਰੇਗਿਆਨਪੈਦਾਕਰਨਾਹੈ।

Learning outcomes

- ਇਸਕੋਰਸਰਾਹੀਵਿਦਿਆਰਥੀਪੰਜਾਬੀਸਭਿਆਚਾਰਸਬੰਧੀਸਮਝਪੈਦਾਕਰਨਦੇਸਮਰੱਥਹੋਜਾਣਗੇ।
- ਇਸਅਧਿਐਨਰਾਹੀਪੰਜਾਬੀਸਭਿਆਚਾਰਦੇ ਵਿਭਿੰਨ ਪੱਖਾਂ ਸਬੰਧੀਜਾਣਕਾਰੀਹਾਸਿਲਹੋਵੇਗੀ।
- ਇਸਅਧਿਐਨਰਾਹੀਵਿਹਾਰਕਪੰਜਾਬੀਸਬੰਧੀਚਰਚਾਕਰਦੇਹੋਏਵਿਦਿਆਰਥੀਪੰਜਾਬੀਵਿਆਕਰਣਦੀਆਂਬਾਰੀਕੀਆਂਨੂੰਸਮਝਣਦੇਸਮਰੱਥਹੋਣਗੇ।
- ਇਸਪਰਚੇਦੇਅਧਿਐਨਰਾਹੀਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂਵਿੱਚਅਨੁਵਾਦਦੀਸਮੱਸਿਆਨੂੰਹੱਲਕਰਨਦੀਸੂਝਪੈਦਾਹੋਵੇਗੀ।

ਬੀ.ਕਾਮ/ ਬੀ.ਕਾਮ (ਆਨਰਜ਼)/ ਬੀ.ਕਾਮ (ਆਨਰਜ਼ ਵਿਦ ਰਿਸਰਚ)
B.COM/ B.COM (Honours)/ B.COM (Honours with Research)
ਪੰਜਾਬੀਲਾਜ਼ਮੀ

Compulsory Punjabi
ਪੰਜਾਬੀ ਸਭਿਆਚਾਰ ਅਤੇ ਵਿਹਾਰਕ ਪੰਜਾਬੀ
Punjabi Sabhyachar Ate Viharak Punjabi
B.COM-PUN (COMPL-02)-201

Semester-II

ਕ੍ਰੈਡਿਟ-2

ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੋਰਸ ਸਮਾਂ: 60 ਘੰਟੇ

ਕੁੱਲ ਅੰਕ :50

L-100

ਲਿਖਤੀ ਅੰਕ: 45

ਇੰਟਰਨਲ ਅਸੈਸਮੈਂਟ :05

ਯੂਨਿਟ ਪਹਿਲਾ: ਮਹਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਰੰਧਾਵਾ ਅਤੇ ਦੇਵਿੰਦਰ ਸਤਿਆਰਥੀ (ਸੰਪਾ.) 'ਪੰਜਾਬੀ ਲੋਕਗੀਤ
ਸਾਹਿਤ ਅਕਾਦੇਮੀ, ਦਿੱਲੀ

40 ਘੰਟੇ

(ਨੋਟ : 'ਦੇਸ਼ ਪੰਜਾਬ' 'ਸਿਰਲੇਖ ਅਧੀਨ ਸੰਗ੍ਰਹਿਤ ਲੋਕਗੀਤ ਪੰਨਾ 183 ਤੋਂ 243 ਤੱਕ)

- (ੳ) ਲੋਕਗੀਤਾਂ ਦਾ ਵਿਸ਼ਾਵਸਤੂ ਤੇ ਸਾਰ
- (ਅ) ਲੋਕਗੀਤਾਂ ਦਾ ਕੇਂਦਰੀ ਭਾਵ
- (ੲ) ਪ੍ਰਸੰਗ ; ਹਿਤ ਵਿਆਖਿਆ
- (ਸ) ਛੋਟੇ ਉੱਤਰਾਂ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ

ਯੂਨਿਟ ਦੂਜਾ : ਵਿਹਾਰਕ ਪੰਜਾਬੀ

20 ਘੰਟੇ

- (ੳ) ਤਕਨੀਕੀ ਸ਼ਬਦਾਵਲੀ (ਨਿਰਧਾਰਤ 50 ਸ਼ਬਦ)
- (ਅ) ਪੈਰਾਚਰਨਾ
- (ੲ) ਵਿਸ਼ਰਾਮ ਚਿੰਨ੍ਹ
- (ਸ) ਸੰਖੇਪ ਚਰਨਾ

ਨੋਟ: ਲਾਜ਼ਮੀ ਪੰਜਾਬੀ ਵਿਸ਼ੇ ਦੇ ਕ੍ਰੈਡਿਟ 2 ਹੋਣਗੇ ਅਤੇ ਪੇਪਰ 50 ਅੰਕਾਂ ਦਾ ਹੋਵੇਗਾ।

ਲਾਜ਼ਮੀ ਪੰਜਾਬੀ ਦਾ ਸਮਾਂ 4 ਘੰਟੇ ਹਫ਼ਤਾ ਹੋਵੇਗਾ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਹਫ਼ਤੇ ਦੇ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ ਛੇ ਪੀਰੀਅਡ (40 ਮਿੰਟ ਪ੍ਰਤੀ ਪੀਰੀਅਡ) ਹੋਣਗੇ

ਨਿਰਧਾਰਤ ਪੁਸਤਕਾਂ

1. ਮਹਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਰੰਧਾਵਾ ਅਤੇ ਦੇਵਿੰਦਰ ਸਤਿਆਰਥੀ, (ਸੰਪਾਦਕ), ਪੰਜਾਬੀ ਲੋਕਗੀਤ, ਵਾਰਸਾਹਾ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ, ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ, 2015
2. ਡਾ. ਨਾਹਰ ਸਿੰਘ, ਲੋਕਕਾਵਿਦੀ ਸਿਰਜਣ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ, ਲੋਕਗੀਤ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਨ, ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ।
3. ਕਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਬਿੰਦ, ਲੋਕਯਾਨ ਅਧਿਐਨ, ਗੁਰੂਨਾਨਕ ਦੇਵ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ, ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ 1998
4. ਬਿਕਰਮ ਸਿੰਘ ਘੁੰਮਣ, ਪੰਜਾਬੀ ਲੋਕਗੀਤ ਪਰੰਪਰਾ, ਪੰਜਾਬੀ ਰਾਈਟਰਸ ਕੋਆਪਰੇਟਿਵ ਸੋਸਾਇਟੀ ਲਿਮਿਟਡ, ਲੁਧਿਆਣਾ 1990
5. ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ, ਪੰਜਾਬੀ ਲੋਕਗੀਤ ਬਣਤਰ ਤੇ ਵਿਕਾਸ, ਨਿਊ ਬੁੱਕ ਕੰਪਨੀ, ਜਲੰਧਰ 1986
6. ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ ਧੀਰ, ਲੋਕਗੀਤਾਂ ਬਾਰੇ, ਲਾਹੌਰ ਬੁਕ ਸ਼ਾਪ, ਲੁਧਿਆਣਾ 1954
7. ਸੁਹਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਵਣਜਾਰਾ ਬੇਦੀ, ਲੋਕ ਅਤੇ ਲੋਕ ਸੰਸਕ੍ਰਿਤੀ, ਨੈਸ਼ਨਲ ਬੁੱਕ ਸ਼ਾਪ, ਇੰਡੀਆ, ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ
8. ਡਾ. ਕਰਨਜੀਤ ਸਿੰਘ, ਪੰਜਾਬੀ ਲੋਕਧਾਰਾ ਵਿੱਚ ਸਮਾਜਿਕ ਯਥਾਰਥ ਦਾ ਪ੍ਰਤੀਬਿੰਬ, ਪੰਜਾਬ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ 1981
9. ਸ. ਸ. ਖਹਿਰਾ, ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਸ਼ਾ : ਵਿਆਕਰਣ ਅਤੇ ਬਣਤਰ, ਪੰਜਾਬੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ, ਪਟਿਆਲਾ।

10. ਜੇਗਿੰਦਰਸਿੰਘਪੁਆਰਤੇਹੋਰ, ਪੰਜਾਬੀਭਾਸ਼ਾਦਾਵਿਆਕਰਨ, ਪੰਜਾਬੀਭਾਸ਼ਾਅਕਾਦਮੀਜਲੰਧਰ

11. ਪ੍ਰੇਮਪ੍ਰਕਾਸ਼ਸਿੰਘ, ਸਿਧਾਂਤਕਭਾਸ਼ਾਵਿਗਿਆਨ, ਮਦਾਨਪਬਲੀਕੇਸ਼ਨਪਟਿਆਲਾ

ਪੇਪਰਸੈਟਰ/ ਅਧਿਆਪਕਲਈਹਦਾਇਤਾਂਅਤੇਪ੍ਰਸ਼ਨਪੱਤਰਦੀਰੂਪਰੇਖਾ

1. ਪ੍ਰਸ਼ਨਪੱਤਰਦੇਕੁਲ 50 ਅੰਕਹਨਜੇਕਿ ਦੇਕ੍ਰੈਡਿਟਦੇਬਰਾਬਰਹੈਅਤੇਕੋਰਸਦਾਨਿਰਧਾਰਿਤਸਮਾਂ 60 ਘੰਟੇਹੋਵੇਗਾ।
2. ਲਿਖਤੀਪ੍ਰਸ਼ਨਪੱਤਰ 45 ਅੰਕਾਂਦਾਹੋਵੇਗਾ।
3. ਇੰਟਰਨਲਅਸੈਸਮੈਂਟਦੇ 5 ਅੰਕਹੋਣਗੇ।
4. ਪੇਪਰਦਾਸਮਾਂ 3 ਘੰਟਾਹੋਵੇਗਾ।

ਯੂਨਿਟਅਤੇਅੰਕਾਂਦੀਵੰਡ

1. ਯੂਨਿਟਇੱਕਦੇਚਾਰਭਾਗਹੋਣਗੇਅਤੇਅੰਕ 25ਹੋਣਗੇ।

(ੳ)

ਇਸਭਾਗਵਿੱਚੋਂਨਿਰਧਾਰਿਤਲੋਕਗੀਤਾਂਦੇਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤੂਨਾਲਸੰਬੰਧਿਤਦੋਪ੍ਰਸ਼ਨਪੁੱਛੇਜਾਣਗੇਵਿਦਿਆਰਥੀਨੇਇੱਕਪ੍ਰਸ਼ਨਕਰਨਾਹੈ। ਇਹਪ੍ਰਸ਼ਨ10ਅੰਕਦਾਹੋਵੇਗਾ।

- (ਅ) ਇਸਭਾਗਵਿੱਚ ਦੋ ਵਿੱਚੋਂਇੱਕਲੋਕਗੀਤਦਾਕੇਂਦਰੀਭਾਵਲਿਖਣਲਈਕਿਹਾਜਾਵੇਗਾ। ਇਹਪ੍ਰਸ਼ਨ5ਅੰਕਾਂਦਾਹੋਵੇਗਾ।

(ੲ)

ਇਸਭਾਗਵਿੱਚਕਿਸੇਦੋਲੋਕਗੀਤਾਂਦੇਅੰਸ਼ਦੇਕੇਕਿਸੇਇੱਕਦੀਪ੍ਰਸੰਗਸਾਹਿਤਵਿਆਖਿਆਕਰਨਲਈਕਿਹਾਜਾਵੇਗਾ। ਇਹਪ੍ਰਸੰਗਸਾਹਿਤਵਿਆਖਿਆ5 ਅੰਕਦੀਹੋਵੇਗੀ।

- (ਸ) ਇਸਭਾਗਵਿੱਚਨਿਰਧਾਰਿਤਲੋਕਗੀਤਾਂਨਾਲਸੰਬੰਧਿਤ ਸੱਤਲਘੂ ਪ੍ਰਸ਼ਨਪੁੱਛੇਜਾਣਗੇ ਜਿਹਨਾਂ ਵਿੱਚੋਂਪੰਜਦਾਉੱਤਰਦੇਣਾਹੋਵੇਗਾ। ਇਸਭਾਗਦੇ5x1=5ਅੰਕਹੋਣਗੇ।

2. ਯੂਨਿਟ ਦੋਦੇ ਚਾਰਭਾਗਹੋਣਗੇਅਤੇਅੰਕ 20ਹੋਣਗੇ

(ੳ)

ਭਾਗਵਿੱਚਨਿਰਧਾਰਿਤਤਕਨੀਕੀਸ਼ਬਦਾਵਲੀਵਿੱਚੋਂਸੱਤਸ਼ਬਦਾਂਵਿੱਚੋਂਪੰਜਸ਼ਬਦਾਂਦਾਪੰਜਾਬੀਅਨੁਵਾਦਕਰਨਾਹੋਵੇਗਾ। ਇਸ ਭਾਗ ਦੇ 5 ਅੰਕ ਹੋਣਗੇ।

- (ਅ) ਇਸ ਭਾਗਵਿੱਚ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਦੋਵਿਸ਼ਿਆਂ ਵਿੱਚੋਂਇੱਕਤੇਪੈਰਾਰਚਨਾਲਈਕਿਹਾਜਾਵੇਗਾ। ਇਹ5ਅੰਕਦਾ ਹੋਵੇਗਾ।

- (ੲ) ਇਸਭਾਗਵਿੱਚਦਿੱਤੇਗਏਪੈਰੇ ਦੇਸ਼ਬਦਾਂਨੂੰਵਿਸ਼ਰਾਮਚਿੰਨ੍ਹ ਲਗਾਉਣਲਈਕਿਹਾਜਾਵੇਗਾ। ਇਸਭਾਗਦੇ5ਅੰਕਹੋਣਗੇ।

(ਸ)

ਇਸਭਾਗਵਿੱਚਸਿਰਲੇਖਦੱਸਕੇਸੰਖੇਪਰਚਨਾਕਰਨਲਈਕਿਹਾਜਾਵੇਗਾ। ਇਸਭਾਗਦੇ5ਅੰਕਹੋਣਗੇ। ਇੱਕਅੰਕ ਸਿਰਲੇਖਲਈਦਿੱਤਾਜਾਵੇਗਾ।

ਮੁੱਢਲੀ ਪੰਜਾਬੀ-11ਲਈ ਨਿਰਧਾਰਤ ਪਰਿਭਾਸ਼ਕ ਸ਼ਬਦਾਵਲੀ

- | | |
|--------------------------|------------------|
| 1. Figure | ਅੰਕੜੇ |
| 2. Ideology | ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ |
| 3. Medium of instruction | ਸਿੱਖਿਆ ਦਾ ਮਾਧਿਅਮ |
| 4. Personnel | ਕਰਮਚਾਰੀ-ਵਰਗ |

5.	Questionnaire	ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਵਲੀ
6.	Reference	ਸੰਕੇਤ, ਹਵਾਲਾ, ਸੰਦਰਭ
7.	Revaluation	ਪੁਨਰ ਮੁਲਾਂਕਣ
8.	Survey	ਸਰਵੇਖਣ
9.	Autonomous	ਸਵਾਧੀਨ
10.	Displacement	ਵਿਸਥਾਪਨ
11.	Direction	ਨਿਰਦੇਸ਼
12.	Document	ਦਸਤਾਵੇਜ਼
13.	Irregular	ਅਨਿਯਮਿਤ
14.	Notified area	ਅਧਿਸੂਚਿਤ ਖੇਤਰ
15.	Organisation	ਸੰਗਠਨ
16.	Patriarchy	ਪਿਤਰੀ ਤੰਤਰ
17.	Recognition	ਮਾਨਤਾ
18.	Revenue	ਮਾਲੀਆ
19.	Tribunal	ਅਧਿਕਰਣ
20.	Authorized	ਅਧੀਕ੍ਰਿਤ
21.	Co-accused	ਸਹਿਦੋਸ਼ੀ
22.	Disbursement	ਵੰਡਣਾ
23.	Documentary evidence	ਦਸਤਾਵੇਜ਼ੀ ਗਵਾਹੀ
24.	Embezzlement	ਗਬਨ
25.	Enforcement	ਲਾਗੂ ਕਰਨਾ
26.	Extension	ਵਿਸਤਾਰ
27.	Penalty	ਦੰਡ, ਜੁਰਮਾਨਾ
28.	Postpone	ਮੁਲਤਵੀ ਕਰਨਾ
29.	Re- examination	ਪੁਨਰ-ਪ੍ਰੀਖਿਆ
30.	Regularity	ਨਿਯਮਿਤਤਾ
31.	Utilization	ਉਪਯੋਗ
32.	Termination	ਸਮਾਪਤੀ
33.	Valid	ਮੰਨਣਯੋਗ
34.	Verification	ਤਸਦੀਕ
35.	Annexure	ਅਨੁਬੰਧ
36.	Acknowledge	ਸਵੀਕਾਰ
37.	Miscellaneous	ਫੁਟਕਲ
38.	Nomination	ਨਾਮਜ਼ਦਗੀ
39.	Projected	ਪ੍ਰਸਤਾਵਿਤ
40.	Recruitment	ਨਿਯੁਕਤੀ, ਭਰਤੀ
41.	Registration	ਪੰਜੀਕਰਣ

42.	Representation	ਪ੍ਰਤੀਨਿਧਤਾ
43.	Specialization	ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਗਤਾ
44.	Establish	ਸਥਾਪਿਤ ਕਰਨਾ
45.	Executive	ਕਾਰਜਕਾਰੀ
46.	Disciplinary	ਅਨੁਸ਼ਾਸਨੀ
47.	Democracy	ਲੋਕਤੰਤਰ
48.	Conflict	ਦੁੰਦ, ਦੁਬਿਧਾ
49.	Proposal	ਪ੍ਰਸਤਾਵ
50.	Reaction	ਪ੍ਰਤੀਕਰਮ, ਪ੍ਰਤੀਕ੍ਰਿਆ

**HCP-COMPL-1A-101: HISTORY AND CULTURE OF PUNJAB UPTO C.
18TH CENTURY C.E**

(All Candidates other than B.A.)

Credit:2

Theory Exam: 45

Internal Assessment: 5

Level of Course: 100

Course Objective: The paper will equip the students with a basic understanding of the History and Culture of Punjab

Learning Outcome:

1. To familiarise the students with the history and culture of Punjab under Harappan and Vedic times.
2. To familiarise the students with devotional movements in ancient and medieval times.
3. To familiarise the students with the emergence of Sikhism.

Pedagogy of the Course

There will be direct teaching where the students will be referred to the primary works. There will be continuous evaluation of the students through assignments and semester tests. Towards the end of the session, there will be a written examination.

Instructions for the Paper Setter:

1. The duration of the examination shall be 3 hours with a maximum of 45 marks. There will be 5 questions overall. Question no.1 will be compulsory. There will be eight short questions. Students have to attempt any 5 in 25-30 words. Each question carried 1 mark. The students have to attempt any four essay-type questions, picking 2 out of each unit in about 700-1000 words. Each question carries 10 marks.
2. Internal Assessment will be divided into the following criteria:
Mid Semester Test: : 2marks
Assignment Report and Class presentation : 2 marks
Attendance : 1 mark

Note: For Private/Centre for Distant and Online Education students, who have not been assessed earlier for the internal assessment, the marks secured by them in the written paper will proportionally be increased in lieu of the internal examination.

UNIT I

Harappan Civilization: extent and town planning and socio-economic life; Life in Vedic Age: socio-economic and religious, Growth and impact of Jainism and Buddhism in Panjab; Bhakti movement: Main features; prominent saints and their contribution.

UNIT II

Evolution of Sikhism: teaching of Guru Nanak; Institutional Development- Manji, Masand, Sangat and Pangat; Transformation of Sikhism: Martyrdom of Guru Arjan; New Policy of Guru Hargobind, martyrdom of Guru Tegh Bahadur, Institution of Khalsa: New baptism; Significance

Suggested Readings:

Joshi, L.M. and Fauja Singh (eds), History and Culture of the Punjab, Vol. I, Punjabi University, Patiala, 1977.

Prakash, Buddha, *Glimpses of Ancient Punjab*, Punjabi University, Patiala, 1983.

Thapar, Romila, *The Penguin History of India: From the Origins to AD 1300*, Penguin Books, New Delhi, 2002.

Basham, A.L., *The Wonder That Was India: A Survey of the History and Culture of the Indian Sub-continent Before the Coming of the Muslims*. London: Picador, 2004 reprint.

Sharma, B.N., *Life in Northern India*, MunshiRamManoharLal, Delhi, 1966.

Singh,Kirpal, *History and Culture of the Punjab*, Part II(Medieval Period), Publication Bureau, Punjabi University, Patiala, 1990(3rd ed.).

Grewal, J.S., *The Sikhs of the Punjab:The New Cambridge History of India*, Orient Longman, Hyderabad,1990.

Singh, Khushwant, *A History of the Sikhs*, Vol I: 1469-1839, Oxford University Press, Delhi, 1991.

Chopra, P.N.,Puri, B.N., *Social, Cultural and Economic History of India*,Vol.II, Macmillan, Delhi, 1974.

Hussain,Yusuf, *Glimpse of Medieval Indian Culture*, Asia Publishing House, Bombay, 1973(rep).

Note: The following categories of students shall be entitled to take the option of History & Culture of Punjab in lieu of Punjabi as a compulsory subject:

- A. The students who have not studied Punjabi up to class 10th.
- B. Ward of/and Defence Personnel and Central Govt. Employee/Employees who are transferrable on an All India basis.
- C. Foreigners

HCP-COMPL-2A-201: HISTORY AND CULTURE OF PUNJAB

(19th and 20th CENTURIES)
(All Candidates other than B.A.)

Credits: 2
Theory Exam: 45
Internal Assessment: 5
Level of Course: 100
Level of Course: 100

Course Objective: The paper will equip the students with a basic understanding of the History and Culture of Punjab

Learning Outcome:

1. To familiarise the students with the history of Punjab under the colonial regime
2. To familiarise the students with national movements in Punjab.

Pedagogy of the Course

There will be direct teaching where the students will be referred to the primary works. There will be continuous evaluation of the students through assignments and semester tests. Towards the end of the session, there will be a written examination.

Instructions for the Paper Setter:

1. The duration of the examination shall be 3 hours with a maximum of 45 marks. There will be 5 questions overall. Question no.1 will be compulsory. There will be eight short questions. Students have to attempt any 5 in 25-30 words. Each question carried 1 mark. The students have to attempt any four essay-type questions, picking 2 out of each unit in about 700-1000 words. Each question carries 10 marks.
2. Internal Assessment will be divided into the following criteria:

Mid Semester Test:	: 2marks
Assignment Report and Class presentation	: 2 marks
Attendance	: 1 mark

Note: For Private/Centre for Distant and Online Education students, who have not been assessed earlier for the internal assessment, the marks secured by them in the written paper will proportionally be increased in lieu of the internal examination.

UNIT I

Introduction of Colonial Rule in Punjab: Annexation of Punjab; Board of Administration; Western Education: Growth of Education and rise of middle classes; Agrarian Development; Socio-Religious Reform Movements

UNIT II

Emergence Of Political Consciousness: Ghadar Movement; Jallianwala Bagh Massacre; Gurudwara Reform Movement; major Morchas; Activities of Babbar Akalis; HSRA and Bhagat Singh; Quit India Movement.

Suggested Readings:

Singh, Kirpal, *History and Culture of the Punjab, Part II* (Medieval Period), Publication Bureau, Punjabi University, Patiala, 1990(3rd ed.).

Singh, Fauja(ed.), *History of the Punjab*, Vol.III, Punjabi University, Patiala 1972.

Grewal, J.S., *The Sikhs of the Punjab: The New Cambridge History of India*, Orient Longman, Hyderabad,1990.

Singh, Khuswant, *A History of the Sikhs*, Vol I: 1469-1839, Oxford University Press, Delhi, 1991.

Chopra, P.N., Puri, B.N. and Das, M.N., *A Social, Cultural and Economic History of India*, Vol.II, Macmillan, Delhi, 1974.